

CEBEF
CENTAR BEogradSKIH FESTIVALA

МУЗЕЈ ГРАДА
БЕОГРАДА
BELGRADE CITY
MUSEUM

Beograd
www.beograd.rs

8-30

SVE BOJE

VORHOLA

JUL

2024

Amoghar

Amoz Warbu

SVE BOJE V O R H O L A

PORTRET I PREDMET
CENTRALNE TEME
VORHOLOVOG OPUSA

Jana Milosavljević
istoričar umetnosti

Endi Vorhol je globalno prepoznat po svojim serijama radova koji dosledno koriste opšte poznate i svakodnevne motive iz popularne kulture. Njegovo stvaralaštvo karakterišu repetitivnost i eksperimentisanje bojama, što je vidljivo kroz sve faze umetničkog razvoja. Istraživanjem kroz ponavljanje i variranje, nastoji da izazove nove percepcije poznatih vizualnih elemenata, transformišući svakodnevne objekte u ikone modernog doba. Na ovaj način, Vorhol je redefinisao granice umetnosti, sjedinjujući visoku i popularnu kulturu kroz svoj prepoznatljivi stil.

Kroz dve poznate serije – *Campbell's Soup* i *Marilyn Monroe*, moguće je odrediti dva glavna ikonografska segmenta njegovog stvaralaštva. Kao pionir pop arta, Vorhol se fokusirao na simbole popularne kulture, što je najjasnije vidljivo kroz portrete slavni ličnosti i predstave produkata masovne proizvodnje. Pop art umetnički je pravac koji je u Americi dominirao nakon ere apstraktnog ekspresionizma, kojim se isključivala predstava konkretnih objekata i figura. Kroz pop art ljudski lik i predmeti vraćeni su u centar umetničkog interesovanja, a Vorhol je to maestralno realizovao, stvarajući dela koja su postala simboli savremenog umetničkog izraza.

Vorhol je često reprodukovao likove savremenika, kao što su provokativna serija *Ladies & Gentlemen*, kao i poznati portreti *Marilyn Monroe* i *Mao Ce*. Vorhol pažljivo bira postojeće fotografije, koje su uglavnom već duboko ukorenjene u kolektivnu svest, stvarajući dela koja nadilaze originalne slike i postaju kulturni artefakti. Koristeći ikoničnu fotografiju igračice Marte Graham, delo poznate američke fotografkinje Barbare Morgan, izradio je 1986. godine rad sa likom ove legende modernog plesa povodom 60. jubileja njene kompanije i škole.

Drugi segment tematskog repertoara obuhvata prikaze predmetnog sveta, odnosno mrtve prirode. Vorhol se bavi temama masovne proizvodnje u potrošačkom društvu, kao što je njegova čuvena *Campbell's Soup*, ali takođe istražuje direktne prikaze prirode u seriji *Flowers*, gde cvetovi, kroz dizajnerski pristup prikazu, postaju deo industrijskog sveta. Redak primer njegovog interesovanja za mrtvu prirodu u vidu tradicionalnog prikazivanja voća predstavlja mala serija *Space Fruit: Still Life* iz 1979. godine koja pokazuje njegovu sposobnost da spoji tradicionalne motive sa modernim tehnikama i estetikom.

Poseban kuriozitet predstavlja *Speedskater*, zvanični poster Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. godine. Pozvano je 16 umetnika da izrade grafike u čast Olimpijskih igara, među kojima su bila velika imena savremene umetnosti kao što su Doracio (Dorazio), Rozenkvist (Rosenquist), Pistoletto (Pistoletto), Mur (Moore) i lokalni renomirani Gabrijel Stupica. Velika je želja bila da se među njima nađe i Vorhol, čiji je rad postao zvanični poster takmičenja. Sprega umetnosti i sporta promovisala je univerzalne vrednosti Olimpijskih igara kroz prizmu savremene umetnosti.

Navedeni radovi skraćeni su pregled vitalnih segmenata Vorholovog tematskog interesovanja, putem kojih je moguće jasno videti njegovu sposobnost da preobrazi svakodnevne predmete u ikone popularne kulture. Kroz repetitivnost i inovativno korišćenje boja, Vorhol istražuje granice percepcije i umetničkog izraza, spajajući visoku i popularnu kulturu na način koji je i danas relevantan i inspirativan. Izrazito umeće u prepoznavanju i interpretaciji simbolike masovne kulture, omogućilo je Vorholu da stvori radove koji su postali neizostavni deo kulturne istorije 20. veka. Njegov opus ne samo da reflektuje duh vremena u kojem je stvarao, već nastavlja da izaziva i inspiriše nove generacije umetnika.

Mao, 2011.
serigrafija u boji na "muzejskoj ploči" drugo izdanje Sunday B. Morning, sa pečatom na pozadini "Fill in your own signature" / colour screenprint on Museum Board. Stamped "Fill in your own signature" and "Published by Sunday B. Morning" in ink, verso

Marilyn Monroe (Marilyn), 1967.
serija 10 serigrafija, drugo izdanje Sunday B. Morning, sa pečatom na pozadini / series of 10 silkscreens, second edition Sunday B. Morning, with imprint on the back

SPACE FRUIT: STILL LIFE

Mrtva priroda, iako žanr povezan s tradicionalnom tematskom kategorizacijom slikarstva, zadržala je svoje istaknuto mesto i u savremenoj umetnosti. Vorhol je posvetio značajan deo svog opusa autentičnom pristupu ovom žanru, redefinišući njegove granice i uvodeći ga u moderni kontekst. Njegova dela, kroz jedinstvenu upotrebu boja, oblika i tema, pokazuju kako se klasični motivi mogu transformisati i reinterpretirati u savremenom umetničkom izrazu.

Uzmimo u obzir *Campbell's Soup Can*. Slika konzerve supe, tipičnog kuhinjskog inventara u Americi šezdesetih godina, iako namerno lišena bilo kakvih kontekstualnih detalja, prelazi u domen mrtve prirode kao običan kućni predmet predstavljen bez suvišnih detalja koji bi zamaglili njegovu vizuelnu prirodu. Ako su konzerve Vorholove najčistije verzije mrtve prirode, to otvara mogućnost za razmatranje mnogih njegovih drugih radova, omogućavajući nam da promislimo o odnosu između mrtve prirode i Vorholovog pop arta, kao i o tome kako je ovaj žanr mogao uticati na njegovo stvaralaštvo.

Iako mnogi radovi Endija Vorhola možda ne prikazuju arhetipske motive ovog žanra, mrtva priroda zastupa veliki segment u tematskom repertoaru. Od cveća, preko dijamanta, do komunističkih simbola, Vorhol postiže savršen balans između običnih, svakodnevnih predmeta i objekata za dublje promišljanje poput lobanja i oružja, donoseći im svežinu kroz svoje vizuelne interpretacije.

Retka serija *Space Fruit* predstavlja Vorholov moderan pristup tradicionalnom vidu mrtve prirode. Sa jarkim i nerealističnim bojama, pokazuje veće interesovanje za obrise i boje crteža nego za visok nivo realizma. Uz pomoć prijatelja i štampara, Ruperta Jasena Smita, Vorhol je 1979. godine završio ovu seriju. Njegova strast za vibratnim bojama i naglašenim senkama prikazuje predmete u novom svetlu, stvarajući idole od njih, kao što to čini sa poznatijim subjektima iz svojih drugih serija. Umetnička praksa u ovom kontekstu ne samo da redefiniše percepciju mrtve prirode, već i dodatno ističe njegovu sposobnost da preobliči svakodnevne objekte u ikonične predstave modernog doba.

Space Fruit: Still Life, 1979.
serigrafija, posebna de luxe izdaja na kartonu / silkscreen, a special, deluxe edition

Space Fruit: Still Life, 1979.
serigrafija, posebna de luxe izdaja na kartonu / silkscreen, a special, deluxe edition

Space Fruit: Still Life, 1979.
serigrafija, posebna de luxe izdaja na kartonu / silkscreen, a special, deluxe edition

Campbell's soup, 1970.

10 serigrafija, drugo izdanje Sunday B. Morning, sa pečatom na pozadini /10 silkscreen, second edition Sunday B. Morning, with imprint on the back

MARTHA GRAHAM

Vorhol je često koristio postojeće fotografije za svoje portrete slavnih ličnosti, birajući često one već duboko urezane u kolektivno sećanje javnosti. Njegova dela u duhu pop kulture slave popularnost, ali neretko nose i podrugljivu poruku o tamnoj i banalnoj strani te popularnosti. Međutim, to nije slučaj sa serijom koju je Vorhol posvetio legendarnoj plesačici i koreografkinji Marti Graham.

Marta Graham, koja je inovativnim pristupom plesu dvadesetih i tridesetih godina razvila sopstveni "Graham stil", imala je značajnu ulogu u razvoju modernog plesa. Povodom 60. jubileja njene kompanije i škole, Vorhol kreira tri predstave sa njenim likom, od kojih je za jednu upotrebio ikoničnu fotografiju Barbare Morgan, poznate po fotografijama plesača, koja prikazuje Graham u kostimu koji je sama dizajnirala, snimljenu 1935. tokom izvođenja "Satyric Festival Song". Morgan je uhvatila momenat snažne kontrakcije tela što je jedna od glavnih odlika inovativnog plesa Grahamove. Tokom dinamičnog kretanja tela težište ostaje u centru tela, na pupku, čime je kontrakcija ekspresivnija. Vorhol dodatno ističe ove karakteristike pokreta upotrebom jarkih, čistih boja. Prikazuje duh ovih plesnih performansa kreirajući širok spektar jedinstvenih kolorističkih varijacija u dinamičnim kontrastnim pozicijama.

Martha Graham, 1986.
serigrafija / silkscreen

SPEEDSKATER

U ovoj olimpijskoj godini obeležava se 40 godina od Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu. Jugoslovenski olimpijski komitet je tada, 1984. godine, inicirao da se ovoj svetskoj manifestaciji da kulturno-umetnički pečat. U saradnji sa Viskonti galerijom i Lazom Vujićem inicirana je izrada edicije od šesnaest originalnih grafika, ručno potpisanih od strane umetnika. To su imena među kojima su velikani savremene umetnosti Dorazio (Dorazio), Rozenkvist (Rosenquist), Pistoletto (Pistoletto), Mur (Moore), a od lokalnih autora renomirani Gabrijel Stupica. Vujić se tada postarao da se na listi ovih imena nađe i Endi Vorhol.

Saradnja sa Vorholom započela je pred Olimpijske igre, kada je još uvek bilo veoma važno koji će umetnici biti deo tima, pa kada je Vorhol čuo ime Henri Mura, odlučio je da se pridruži. Vorholov *Speedskater* bio je zvanični poster za Zimske olimpijske igre, viđen širom Sarajeva, Jugoslavije i šire. Dupliranjem siluete skijaša, upotrebom jarkih boja za konture i oštrim preklapanjem pozadinskih ploha, Vorhol je ispoljio dinamiku pokreta. Ovaj pristup ne samo da održava model pop artovske estetike, već i dodatno naglašava energiju sportskog takmičenja.

Speedskater, 1984.
serigrafija u boji, za zimsku Olimpijadu u Sarajevu 1984, edicija Visconti Art-Lazar Vujić / silkscreen, for the Sarajevo Winter Olympics 1984, Visconti Art editions-Lazar Vujić

Flowers, 1970.
serija 10 serigrafija, drugo izdanje Sunday B. Morning,
sa pečatom na pozadini / a series of 10 silkscreens, second edition
Sunday B. Morning, with imprint on the back

Angie